

GLASILO NEZAVISNE DELAVSKE STRANKE JUGOSLAVIJE

Izhaja vsak četrtek. — Uredništvo in upravnništvo: Turjaški trg št. 2, prilličje. — Naročnina: na mesec 4 Din, četrtletno 12 Din. — Dopisi se ne vračajo.

Štev. 13.

LJUBLJANA, četrtek, 12. julija 1923.

Leto I.

Klerikalci obračajo svoj čolnič proti - koritom.

Ko je Pašić z zakonom o zaščiti države nastopil proti Radiću, je Radić in cela javnost pričakovala, da bodo Radićevi zavezniki zapustili v znak protesta parlament, ki bi po odhodu Slovencev in muslimanov zgubil vsako moralno avtoriteto, ker bi se spremenil v skupščino srbskih poslancev. Radić je v »Slobodnem domu« tudi javno zahteval ta korak od klerikalcev, ki so sami grozili z odhodom. Toda besede so ostale besede in celjsko zborovanje klerikalnih zaupnikov pomeni prelom med Radićem in klerikalci in pisanje klerikalnih in radikalnih listov kaže jasno, da se klerikalci pripravljajo na še ožje sodelovanje z režimom. Jasno še ne morejo danes stopiti pred ljudske množice s tem programom, zato so sklenili, da zaenkrat ostanejo pri stari taktiki, to je, da bodo na videz pobijali režim, v resnici pa mu bodo nudili največjo podporo, kakor mu jo dejansko nudi tudi Radić, kljub svojim sanjarijam o angleški in bogve še kakšni eksotični intervenciji v korist mirotvorne republike. Klerikalci pišejo, kako zmaguje med radikali misel sporazuma, kako, in to povdarjajo ti bivši republikanci, je temu sporazumu posebno naklonjen dvor. In tudi radikali hite popravljati divje šovinistično besnenje svojega časopisja zadnjih dni. Boj za avtonomijo se je prenesel zopet k zelenim mizam parlamentarnih taktikov. Začela se je kravja kupčija, kjer bodo klerikalci dobili gotove koncesije in gotove strankarske ugodnosti, kjer pa bodo in to je jasno zabarantali samoodločbo slovenskega kmečko-delavskega ljudstva. Kako resno mislijo klerikalci za avtonomijo, nam je najboljši vzgled dr. Brejc, ki je izjavil, da je za časa nesrečne Narodne vlade Slovenija imela popolno avtonomijo. Ni pa razjasnil dr. Brejc neke čudne zadeve, govori se, in to govore zelo dobro informirani ljudje, da je tedaj prišel neki telegram, v katerem je pristala centralna vlada na to, da se skliče slovenski pokrajinski zastop, ki bi šele bil prava podlaga samoupravi slovenskega delavsko-kmečkega ljudstva potom voljenih zastopnikov. In tisti telegram je oslal v miznici gospoda dr. Brejca, ker so se klerikalci tedaj bali volitev, ker je bila še preblizu vojna doba, v kateri so oni z raznimi bojnimi hujskarijami, denunciacijami, agitacijo za vojna posojila itd., itd., izgubili vpliv med ljudstvom. Kaj je bilo s tem telegramom, širijo se o tej stvari tako kategorične vesti, da ljudstvo zahteva, da izve koliko je na teh stvareh resnice. Klerikalci so po vojni še enkrat prišli do veljave z geslom »Avtonomija«. —

Toda niso nikoli jasno povedali, kako si predstavljajo to avtonomijo in danes, ko so skupno z Radićem omogočili radikalni vladi sprejetje najbolj protiljudskih zakonov, obračajo zopet naravnost — k vladnim koritom. Razumemo jih, konkordat (pogodba med našo vlado in katoliško cerkvijo) je pred durmi, oni hočejo doseči tam za klerikalizem (v interesu duhovščine) kar največ koristi, posebno hočejo velikanska veleposestva raznih škofij in samostanov rešiti pred agrarno reformo, vemo, da zahtevajo klerikalni fabrikantje in izvozniki vladni prijazno politiko, ker vlada daje liferacije in druge stvari, ki nesejo lepe denarce le takim ljudem, ki niso v opoziciji, vemo, da klerikalne gospodarske organizacije rabijo vladne pomoči in dobrohotnosti, je cela vrsta dejstev, ki silijo klerikalno buržuazijo k vladi. Dr. Korošec se da hvaliti po dr. Leskovarju že kakor tistega, ki je zatrl še pred Obznanom delavski pokret. »Le energičnemu (in krvavemu op. ur.) nastopu dr. Korošca se je posrečilo, da je štrajk (železničarski) v kratkem času zlomil. Železničarji in državni nameščenci še danes dobro občutijo v želodcih posledico Koroščeve »energije«.

Ladja klerikalne politike jadra z odprtimi jadri, ampak danes še z zakritimi lučmi, v pristan Pašičeve vlade, ampak ljudstvo, delavsko in ubožno kmečko ljudstvo Slovenije ne bo sledilo tej vožnji.

Delavsko in ubožno kmečko ljudstvo nima nobenih interesov na klerikalnih koritih, niti ne na cerkvenih veleposestvih, ono hoče sporazuma s srbskim in hrvatskim delavnim ljudstvom, ne pa barantanja z beograjsko čaršijo.

Delovno ljudstvo hoče popolno samoupravo slovenskega, hrvatskega ter srbskega delovnega ljudstva v lastni državi, ki bo članica Zveze kmečko-delavskih republik Balkana. Ono hoče, da odloča povsod samo, v občinah, v okrajih in v državi.

Ono si bo svojo gospodarsko in nacionalno svobodo priborilo v zvezi z delovnim ljudstvom Hrvatske, Srbije, Makedonije, Bosne in Bolgarske.

Ono ve, da bo boj težak in poln žrtev, ve, da kdor hoče svobodo, se ne sme strašiti žrtev in preganjanj.

Delovno ljudstvo Slovenije se bo oklenilo Neodv. del. stranke Jugoslavije ter se v njenem okvirju z delavci in kmeli Srbije, Hrvatske, Bosne in Makedonije borilo za konečno gospodarsko in nacionalno osvobojenje v okvirju »Federativne zveze kmečko-delavskih republik na Balkanu«.

Ko silno bo, kot veletok, množica v boj divjala,
potem bo dan, potem bo dan, ko bo komuna vsjala.
Oblast v rokah se bomo vsi prek vseh dežel pognali.
Planili bomo iz noči, roke si vsi podali.

Priredil Mile.

Boj proti fašizmu in nove izkušnje v taktiki enotne fronte v Nemčiji.

Medtem ko je v Italiji fašizem brezdvomno prekoračil višek svojega razvoja, se v Nemčiji nahaja na razvojni polji navzgor. Nemški fašizem razvija svojo silo v dve smeri. S pobijanjem vseh liberalnih in pacifističnih struj v buržuaziji sami stremi po nacionalni diktaturi »za osvobojenje naroda izpod tujega jarma« (francoskega imperijalizma). Ker je fašizem najbolj agresiven del ofenzive kapitala, orodje kapitalistične ofenzive proti proletarijatu, je njegov glavni sunek brezdvomno naperjen proti delavstvu. Boj fašistov velja komunistom in socialdemokratom. Tu uporabljajo: teror nasproti komunističnim in socialdemokratskim organizacijam (razbijanje shodov, atentati na tiskarne, provokacije, ubijanje delavskih voditeljev) in drugič politično propagando med omahljivimi in indiferentnimi elementi proletarijata.

Najbolj odkrito nastopa fašistovski teror proti delavstvu v Bavarski, G. Šleziji in Porurju. Na Bavarskem je dejansko državna oblast fašizem. Kar manjka fašizmu za zmago v celi Nemčiji je to, da ne temelji na dovolj široki socialni podlagi. To pa more povečati edinole tedaj, ako faširji svoj vpliv med proletarijat. Zato fašisti polagajo veliko važnost na propagando med delavstvom. In za to propagando imajo protikapitalistične parole: Na vislice z oderuhi in Židi! Dol s špekulacijo, bankirji itd. Zato so v sporazumu s podjejniki nastavili po obralnih vedno več fašistovskih študentov, oficirjev in tako dalje. Nemški fašisti hočejo torej osvojiti — obratne svete, ker vedo, da potom tega pridejo v delavske množice.

Kako se bori komunistična stranka Nemčije (KPD) proti tako se razvijajočemu fašistovskemu gibanju? — Dokler se je fašizem omejeval samo na

oboroženo naslopanje proti proletarijatu, je proletarijat odgovarjal isto tako z nasiljem. KPD je torej v tej dobi razvila svojo agitacijo predvsem za stvaritev proletarskih obrambnih čet brez razlike stranke. In sicer se te čete zbira po posameznih obratih (na 1000 delavcev 100 vojaško organiziranih). Zato se te čete imenujejo »Hundert-schaften« (stotnije). V teh stotnjah so torej organizirani delavci vseh strank, ki so zaslopane v dohčni tovarni (komunisti, socialisti, sindikalisti, strok. organizacije, mladi delavci). Neposredna naloga teh stotnij je politično prosvetno in propagandno delo. Ob provokacijah in terorističnih napadih fašistov se te stotnije alarmira in postavi v boj proti fašistom.

Tam, kjer je gibanje enotne fronte proletarijata močno, se sploh vsa fašistovska in nacionalistična zborovanja onemogoči in razbije.

Social-demokratski voditelji se sicer večinoma branijo proti organiziranju skupnih proletarskih stotnij, ali delavstvo samo vedno bolj uvideva, da so neobhodno potrebne skupne stotnije. Tako postajajo proletarske stotnije vedno močnejši organ enotne fronte proletarijata.

KPD dosega vedno večje uspehe s taktiko enotne fronte, s tem da pri taktiki enotne fronte ne gleda samo na agitatorične, ampak tudi organizatorične rezultate. Ona skuša povsod stvariti močne organizacijske opore za enotno fronto (obratni sveti, kontrolne komisije, sestavljene iz vseh delavcev, akcijski komiteji itd.). Tako KPD razširja svoj vpliv na vedno širše delavske mase in ta svoj vpliv tudi organizatorično utrjuje. Okrog KPD so že danes zbrani organi enotne fronte kot aktivne postojanke revolucije.

Svetovni položaj.

II.

Kaj sledi logično iz dejstev, ki smo jih navedli v prvem odstavku?

Predvsem eno: da si stojijo interesi angleškega in francoskega velekapitala v diametralni nasprotnosti in da se razvija med angleškimi in francoskimi industrijskimi koncerni nepomerljiva konkurenca. In ker niso dosedanje vlade kapitalističnih držav nič drugega kakor izvrševalni odbori teh koncernov, se prenaša ta boj na svetovno politično polje in izziva oborožene konflikte in vojne med posameznimi kapitalističnimi državami, ali skupinami držav.

Sporazum med francoskim in nemškim ali pa med angleškim in nemškim kapitalom bo prej ali slej, v tej ali oni obliki dosežen, ako tega ne preprečita francoski in nemški proletarijat v skupni revoluciji. V ta sporazum silijo nemški in francoski odnosno angleški in nemški velekapital ogromne skupne

koristi. Združitev nemškega in francoskega kapitala, pa bo imela tudi za neizogibno posledico vojaško konvencijo med Francijo in Nemčijo, ker taka združitev francosko-nemškega kapitala se da samo s skrajnimi vojaškimi napori braniti proti Angliji, ki bo s tem zadela v sredino srca.

Francija si je umela v svetovni vojni zelo večje pripraviti tla za to kapitalistično ekspanzijo. Ona je strla nemško konkurenco in spravila nemški kapital (z odvzetjem Alzaško-Lothrinške, z okupacijo sarrske kotline in z zasedbo ruhrske industrije) v tako situacijo, da mora paktirati z njo. Z razkosanjem Avstro-Ogrske in s svojo politiko na Balkanu si je pridobila celo vrsto vatalnih držav, ki jih je finančno tako zaslužnija, da so danes pravzaprav njene polkolonije. Ker so to, izvzemši Čehoslovaško, zelo primitivne, industrijalno in gospodarsko nerazvite dežele, si je s tem znatno razširila svoje tržišče in

obenen zavarovalna hrbet proti sovjet-
ski Rusiji, ki je največja nevarnost takih
kapitalističnih ekspanzij. Poleg tega je
Francija v tem času ogromno razvila
svoja bojna sredstva. Njena armada je
danes dosti večja od nemške pred sve-
lovno vojno, svojo zračno flotiljo razvija
naravnost z neverjetno naglico in poro-
čila govore o naravnost neverjetnih
francoskih iznajdbah zadušljivih plinov.

Anglija ni bila tako odločna v svojih
ciljih. Po svetovni vojni sta obstojali
med angleškimi kapitalisti dve struji:
prva je bila mnenja, da preli angleške-
mu svetovnemu gospodarstvu največja
nevarnost s strani sovjetske Rusije, ki ji
revolucionira vzhodne kolonije (Indijo,
Turško), da je torej treba prepustiti ev-
ropski kontinent francoskemu vplivu ter
porušiti s pomočjo Francije proletarsko
zvezo sovjetskih republik. Izrazit pred-
stavniki te struje je bil Bonard Law, ka-
terežega žrtve je bil Lloyd George. Toda
tej struji je podkopala tla Francija z za-
sedenjem ruhrske kolline in s svojim
nasopom v grško-turškem konfliktu, ko
se je poslavlila odkrito na stran Turčije
in torej proti kolonialnim interesom An-
glije na bližnjem vstoku. Bonard Law je
padel v tem momentu, ko je staval so-
vjetski Rusiji ultimatum in ko je imelo
priložnost oboroženega konflikta med de-
lavsko republiko in Veliko Britanijo.
Njemu je sledil Baldwin, angleški vele-
industrijalec, ki je takoj poravnal an-
gleško-ruski spor ter se postavil na
stran Cunovi vladi. Značilno za to novo
angleško politiko na evropskem konti-
nentu je zlasti favoriziranje Ogrov s
strani Anglije in pa revolucija v Bolga-
riji. Sedanja revolucija v Bolgariji je
delo angleške politike. Z njo hoče An-
glija zabit zagojzdo med Turčijo in Ju-
goslavijo. Gospod Dašič je hotel na
ukaz svojih francoskih gospodarjev ta-
koj intervenirati s svojo vojsko v Bol-
gariji in pomagati zopet Stamboliškemu
na dikfalorski stolček, ali mu je angle-
ški poslanik v Beogradu izdril pero iz
roke in ultimatum novi bolgarski anglo-
filski buržuazni vladi je ostal nepod-
pisan.

Nacionalno vprašanje na seji kominterne.

Zinovjev je v svojem zaključnem go-
voru na seji razširjene eksekutive kom-
interne govoril tudi o nacionalnem
vprašanju. Tu prinašamo kratko vse-
bino njegovega govora o tem vpra-
šanju.

Kominterni ima še dve živi tradiciji
iz 2. internacionale; to sta: nacionalno
vprašanje in vprašanje razmerja do
kmetov. Mi se ne bojimo tega prizna-

Katera skupina evropskih koncernov
bo zmagala v tem orjaškem kapitali-
stičnem boju, je danes težko reči. Toda
kakorkoli se bo obrnila sreča zmage,
eno je gotovo: nasprotno gospodar-
skih interesov med Anglijo in Francijo
je tako veliko, da je izključen vsak spo-
razum mirnim putem. Značaj tega na-
sprotnstva je isti, ki je gnal leta 1914
centralne velesile v boj na življenje in
smrt z entento. Ako zmagata Stinnes in
»Comité des Forges«, bo uničena ali
vsaj zelo omejena angleška težka indu-
stria — in vojna med Anglijo in Fran-
cijo je neizogibna. Ako pa zmagata A.
E. G. in Hapag s svojim Cunom in s po-
močjo Anglije — potem je vojna med
Francijo in Anglijo istolako neizogibna,
ker potem bo uničen »Comité des For-
ges«. Francija bi se ne mogla izvleči iz
ogromnih vojnih dolgov in njena zmagi
bi se izpremenila v njen poraz, v njeno
gospodarsko ruino. Druge trajne poli ni.

Seveda ta boj med Anglijo in Fran-
cijo ne bo ostal osamljen. Anglija ima
svoje satelite (Italijo, Grško, Bolgarsko,
Ogrsko in morda celo Ameriko) in
Francija ima svoje trabante (Jugoslavi-
jo, Rumunijo, Poljsko in morda Čeho-
slovaško in morda, v skrajnem slučaju,
celo Japonsko). Poznano je, da obsto-
jijo ravno tako ogromna interesna na-
sprotnstva med Ameriko in Japonsko.
Svetovno delavstvo bo zopet imelo pre-
lepo priliko, da se bori za »zlati svo-
bodo«, za »čisto demokracijo« in za
»milo domovino« — internacionalnih
trustov in koncernov, internacionalnih
velekapitalistov.

Edino, kar preprečuje tem gospodom,
da si ne skočijo v lase in da ne žrtvu-
jejo Mamonu zopet nekoliko milijonov
siromašnih delavcev in kmetov, je de-
lavski Rusija, ki bo igrala v tem no-
vem spopadu odločilno ulogo. Da ni nje,
bi internacionalni kapitalisti plesali že
zopet nov krvavi ples in si na novo de-
lili železo, premog, petrolej, volno, bom-
baž in žito.

Od svetovnega proletarijata je od-
visno, kako bo izpadla ta nova delitev.

nja. gotovo se ne sliši prav prijetno, če
se reče, da v teh stvareh še segajo
ostanki 2. internacionale v 3. kom-
internacijo, ki je smrtna sovražni-
ca 2. internacionale. Ali mi moremo ra-
zumeti, da 3. internacionala ni padla
kar gotova iz neba, ampak ona je izšla
iz nedrj 2. internacionale. In mi mora-
mo opozoriti na vse tradicije iz 2. inter-
nacionale, da jim zamoremo napove-

ljenje. Oni niso vezani na stan — če so
resnični, prav pravi inteligenti, stanu niti
nimajo — niti šole. O, menda ravno dana-
šnje naše šole so krive, da imamo tako zelo
malo inteligence. Prav gotovo pa je, da se
inteligence v šolah ne pridobi, prav često
pa ubije in zapravi.

Inteligence nima torej šolanom in šolo
prav ničesar opraviti. V splošnem je najsi-
gurnejši znak, da ni še inteligent, kdor si
je pridobil doktorski naslov. Resničnim in-
teligentom so take pridobitve balast, nad-
lega in zamuda časa in si ga pridobe, ker
to zahteva vladajoči razred.

Idejno delo razlikuje inteligenta od ma-
nualnega delavca. Po produktih tega dela
sodimo njegovo vrednost za človeško dru-
žbo. Novost napram obstoječemu in dina-
mična moč njegovih, podanih nam idej v
ustroju človeške družbe ali vsaj v delu te,
kateremu pripada, je merilo za individualno
jakost inteligence.

Vsi ljudje torej, ki ne ustvarjajo novih
idejnih produktov, novih načrtov, ki ne
vplivajo dinamično na razvoj duševnega
stanja, kulture, naše družbe, so manualni
delavci.

Inženjer, ki ne ustvari nikoli nobenega
idejno novega načrta, ampak samo kopira
stare in jih prilagodi danim razmeram,
je risar, polir — je manualni delavec. Zdrav-
nik, ki zdravi in operira samo po šablonah
svojih prednikov, je manualni delavec. Ju-
rist v birokratičnem uradu, ako sicer nič
duševno ne producira, je prosti register —
je manualni delavec. Advokat in notar,
brez drugega posla sploh nista delavca,
ker ne vršita družabno potrebnega dela.
Ta dva spadata tja, kamor trgovec — t. j.
med prijave človeške družbe. Inteligent pa
je tudi tovarniški delavec, ki spesni po svo-
jem trdem delu navdušeno proletarsko pe-
sem, ali napiše isker članek, v katerem raz-
motriva vzroke trpljenja proletarskega in
daje navodila, po katerem se mora proleta-
rijat ravnati, da se reši trpljenja in suženj-
stva v katero ga je pahnilo kapitalistično
meščanstvo.

dali odločen boj in da jih v najkrajšem
času iztrebimo.

2. internacionala je zastopala stali-
šče »pravice samoodločbe narodov«, ki
pa je ostalo le na papirju. L. 1914. je pa
2. internacionala to parolo naravnost
izdala. Ali na posameznih primerih
bom pokazal, kako tudi poedine naše
stranke malo store na polju nacional-
nega vprašanja, kako slabo se izvršu-
jejo tozadevni sklepi 2. kongresa kom-
interne.

Vzemimo angleško stranko! Tu ima-
mo Indijo, Irsko in številne druge ko-
lonije. In angleška stranka piše o vsem
tem le tu pa tam, medtem ko popolno-
ma pogrešamo žive njene politične
kampanje v tem tako perečem vpra-
šanju za Anglijo. Ravnodušnost, sve-
tovni radikalizem — to je delo angle-
ške stranke v tej smeri.

Nemška stranka tudi ni zavzela kon-
kretne stališča v ruhrske vprašanju,
s katerim bi mogla parirati nemškimi
nacionalistom. Ona bi morala z vsem
pogumom izjaviti: Mi smo proti me-
ščanski »domovini«, ali mi smo pripra-
vljeni braniti socialistično domovino in
to bomo branili makar z revolucionar-
no vojno. Mi, nemški komunisti, zastop-
amo edini interese dežele, ljudstva.

V Jugoslaviji se je posrečilo v veliki
meri Radiću i. dr., da so vsled nerazu-
mevanja nacionalnega vprašanja od
srani jugoslov. stranke ulovili mnogo
delavcev v svoje mreže nacionalistični
(separalistični) elementi.

V Češki obstojata sedaj dve komuni-
stični strokovni organizaciji tekstilnih

delavcev, ki stojita obe pod komunisti-
čnim vodstvom ali sta razcepljeni vsled
nacionalnega vprašanja. V eni so nem-
ški, v drugi češki komunistični delavci.

Naše stranke se morajo znati boriti
ne le za 8urni delavnik itd., ampak tudi
za osvoboditev mas pod danimi okolšči-
nami, one morajo vedeti, da je nacio-
nalni problem v mnogih deželah eno
naših najmočnejših orožij za zmagono-
sen boj proti obstoječemu režimu. Naše
stranke morajo brezdvomno ostati de-
lavske stranke, ali tudi te delavske
stranke morajo razumeti, pravilno od-
govoriti na nacionalno vprašanje v
vseh onih deželah, kjer je pereče.

Mi torej zahtevamo, da v onih deže-
lah, kjer igra nacionalno vprašanje
veliko vlogo, znajo naše stranke izko-
ristiti nacionalni element proti me-
ščanskemu režimu. Na primer ruski
boljševiki so znali izkoristiti proti Ke-
renskemu ukrajinske nacionaliste. Mi
seveda nismo vzeli ukrajinskih nacio-
nalistov v svoje vrste, ampak mi smo
dejali: ko zavzamemo boljševiki,
državno oblast, bomo osvobodili vse
narode, ki jih je tlačil carizem, da bomo
iztrebili caristične in Kerenskijske tra-
dicije, da smo za samostojno republiko
Ukrajino. Če bi pa mi nasprotno rekli:
Predragi ukrajinski kmetje, Marx je re-
kel, da nima proletarec nobene domo-
vine, zalo nas ukrajinsko vprašanje ne
zanima, bi to ne bil niti marksizem, niti
internacionalizem, ampak navadna ka-
rikatura. In tak položaj imamo danes
v mnogih državah in celo v Angliji,
Franciji ter Belgiji. Za vsako stvar
moramo pokazati določeno smer.

Kako je v Sovjetski Rusiji.

Po poročilu buržuiskega konzula SHS.

ZLOČIN KAPITALISTIČNE BLOKADE. — ŽIVLJENJE BUJNEJSE KOT V CAR-
SKI RUSIJI. — KDOR NE DELA, NIMA JELA. — PETROGRAD BREZ POLI-
CIJE, PIJANCEV IN TATOV. — ZEMLJA REDU IN DELA. — ŽETEV BO
OBILNA. — ŽELEZNICE OBRATUJEJO TOČNO. — VSE JE CENEJŠE KOT
PRI NAS. — ISKRENA ŽELJA ZA SPORAZUM Z NAMI. — SOVJETSKA
RUSIJA JE NEPREMAGLJIVA.

G. Supičič, naš oficijelni konzul v
Odesi (Rusija) se je pred kratkim po-
vrnil iz Rusije in podal zaslopniku ra-
dikalnega (vladnega) lista »Vreme« v
Beogradu sledeče zanimivo poročilo,
katero je »Vreme« objavilo 2. julija na
uvodnem mestu.

Naš »Slovenski Narod« in še bolj
naš »Naprej« imata anonimne dopisni-
ke, ki pišejo o Rusiji tako, da človeku
kar lasje na glavi vstajajo, ko čita te
izmišljene grozote. No »Narod« in pa
»Naprej« že vesta zakaj tako pišeta,
samo da jima nese, drugo se pa najde
ali pa izmisli.

»Vreme«, ki je poluradni list današ-
nje vlade, piše:

»Trije momenti so bili v Rusiji grozni.
Prvič: anarhija takoj po revoluciji, dru-
gič: državljanska vojna (Vrangel, Kol-
čak, Denikin) in tretjič: glad, o ka-
terem je govoril cel svet. Glad pa je bil
zadnja postaja trpljenja velike Rusije.
Velike so bile grozote gladu in nepo-
pisno trpljenje ljudstva. Stanoval sem
na irgu Karla Marksa in vsako jutro
sem slišal streljanje. Čeka je vsako ju-
tro spravljalna s sveta po par ljudi, ki so
se zagrešili na zakonih revolucije.

In še nekaj groznejšega sem čul, kar

LISTEK.

D. Anin:

Govor slovenski inte- ligenci.

Dolgo časa se že pripravljam, da bi iz-
pregovoril tudi vam golo besedo.

Odkar sem se povrnil v domače kraje,
nosim to besedo v sru. Nisem čakal z njo
morda radi tega, ker si je nisem bil še do-
volj svesten, ali zato, ker nisem našel pri-
merne forme za njo, zakaj kdor hoče govo-
riti jasno, temu se ni treba loviti za obliko.
Govoril vam nisem zato, ker nisem imel
časa, ker sem imel pred seboj tisoče in ti-
soče ukažljivih ušes, ki so za dobro in pa-
metno sprejemljivejša, brez predsodkov in
nepokvarjena in čijih nosilci so odločilnejši
faktor v razvoju našega sodobnega social-
nega in kulturnega življenja, kakor vi drugi.
Tem poslednjim nisem govoril zaman, pa
mogoče bo tudi pri vas padla katera na ro-
dovita tla.

Toda kdo ste vi, katerim velja danes mo-
ja beseda?

Slovenska inteligenca.

Zelo meglen pojem pri nas in da ne bo
med nami ncljubega nesporazumljenja, vam
hočem najprej jasno povedati koga mislim
pod tem, do danes pri nas neopredeljenim
izrazom.

Slovenska inteligenca niso niti slovenski
profesorji, niti slovenski inženjerji, niso slo-
venski zdravniki in še najmanj fisti, ki se
pode na kakih visokih kljusah po Ljubljani
in njeni okolici, ne slovenski advokati, ne
slovenski notarji — ta dva stanova še manj
med vsemi ostalimi — ne drugi visoki urad-
niki, med katerimi so juristi poslednji, ne
sodniki in ne duhovniki. Slovenska inteli-
gencia so fisti ljudje, ki v slovenskem jeziku
ustvarjajo nove ideje in nove načrte
za naše skupno duševno in socialno živ-

Uradništvo, ki prištevava sebe tudi inteli-
genci, dela to iz nečimurnosti in to niče-
murnost socialno strašno drago plačuje.
Kapitalistično meščanstvo zlorablja to nje-
govo slabost, da ga vklepa v svoj voz in
tako tvori pisarniški delavec privesek ka-
pitalističnega razreda. Dve močni verigi je
skoval kapitalizem, da si trdno priklopi de-
lavce — registerje k svojemu vozu:
Uradniško lestvico in pa starosno zava-
rovanje v obliki penzij. Toda doba svetovne
vojne, v kateri je stopnjeval kapitalizem
vsa svoja dela, ves svoj sestav izkorišča-
nja do skrajne mogočnosti, do absurda, je
pokazal tudi ti dve ustanovi v svoji pravi
luči, in danes sta izgubila činovniška lest-
vica in penzija svojo privlačno silo. Ti dve
ustanovi nista več vabljiva privilegija za
naše pisarniško delavstvo, zakaj gospodje
nadsvežniki, nadinšpektorji in kakor se vsi
ti lepi naslovi glase, ne morejo s svojimi
plačami več vzdrževati svojih družin in se
bojijo tudi vpokojitve, ker jim tam odpadejo
doklade in diete in tako vendar le prihaj-
jajo počasi do spoznanja, da ne spadajo
v kapitalistični razred, kateremu so do se-
daj služili s pasjo udanostjo in suženjsko
zvestobo. Organizirano tovarniško delav-
stvo je danes bolje plačano in ima večje
upanje za bodočnost kakor delavstvo-
uradništvo in je danes tudi socialno bolj
sposoben in bolj čisljan stan in to ni moglo
ostati brez vpliva na uradništvo. Počasi prihaj-
ja do spoznanja, da mu je spas samo v
delavskih vrstah in čudo vseh čudes —
kljub svojim zagatnim zgodovinskim tra-
dicijam je danes uradništvo bližje delav-
ski masi, kakor pa naša inteligenca.

Tudi ovratnik in zlikana židovska kra-
vata nista še dovoljna znaka inteligence;
razliko med manualnim (ročnim) delavcem
in inteligentom označujejo torej proizvodi
njihovega dela.

Kajpada, tudi inteligenca ni nič drugega
kakor delavec, toda posebna kategorija de-
lavstva. Njej pripada naloga, da vodi vse
družabno delo, mu kaže nova pota in daje
delavskemu življenju vedno nove impluze.

In to delo ni niti bolj, niti manj važno za
človeško družbo. Samo zase, brez manu-
alnega dela je družabno brezsmiselno in
brez cilja. Najlepši, najpopolnejši, najzor-
nejši načrt za katerosibodi zgradbo bi bil
brez smisla, ako ne bi imeli manualnih de-
lavcev, da ga izvršijo. Iznajdbe pare, pli-
nov, elektrike itd. bi nam nič ne pomagale,
ako bi ne imeli kovačev, ključavničarjev,
monterjev in drugih, ki nam postavljajo to-
varne, železnice, napeljave, stroje itd.; v
katerih pridejo te prirodne sile do svoje
veljave kot koristne sile za človeško dru-
žbo. Zato pa socialno inteligent ni več
vreden od manualnega delavca in ta ni manj
vreden od onega. To je delavec inteligent,
ki mora vršiti v človeški družbi ravnotako
svojo določeno nalogo, kakor vsak drugi
delavec.

V času sodobne svetovne revolucije
označuje tega delavca le to: on je za svoje
delo najslabše plačan, najbolj gladuje, per-
centualno je najslabše politično orientiran
in najbolj konservativen.

Največja sreča za človeštvo je, da je ta
najbolj izkoriščevana kategorija delavcev
fizično slaba in po številu majhna.

Tako razumevam jaz inteligenco in tej
iteligenci hočem v tem rdečem razpolo-
ženju govoriti.

Utrdimo najprej en pojem.

Odkar sem začel čitati vaše duševne
proizvode in odkar sem v stiku z vami, mi
neprestano pišete, pojeete in pripovedujete
o narodu. Pripovedujete mi vse mogoče o
njem, a predvsem dvoje: da ga moramo
ljubiti in zanj delati. Če pa si pokličemo go-
love vaše stvari in svoje doživljaje v spo-
min, potem mi je jasno, koga pravzaprav
mislite s to besedo: narod, koga priporoča-
te v ljubezen in za koga naj delamo. Vodnik,
Prešeren, Simon Gregorčič, Aškerc, Tav-
čar, Pater Hugolin, cela vrsta naših uni-
verzitetnih in drugih profesorjev itd. — go-
tovo vsi ljudje, ki so delali za slovenski
narod. Jaz grem n. pr. mnogo med naše
rudarje, — in rudarji so gotovo narod —
pa jih vprašam:

ne bom mogel pozabiti, pa če bi živel v boju. V dvorcu barona Masa je bila kirurška bolnica in cel dan se je iz bolnice slišalo strašno vpije in kričanje. Kaj je bilo? Tu so se vsak dan vršile operacije brez kloroforma. Nesrečnejšem so žagali noge ali roke, rezali jim meso iz živega telesa, brez da bi jih mogli preje omamiti s kloroformom. Blokada Rusije ni dopustila, da bi prišel v Rusijo ljudi gram kloroforma.

No danes po petih letih velikih muk in trpljenja je življenje v Rusiji normalnejše in bujnejše kot kedaj popreje. V Rusiji danes vse dela. Kdor ne dela, nima jela. Delo je ruskega človeka popolnoma preobrazilo. Mnogo je k temu pripomogla tudi prepoved uživanja alkohola. Človek ne bi verjel, a resnica je, da je Petrograd danes brez policije. Ona ni več potrebna. Talvine so zelo redke in Rusija, katero smatrajo danes za državo anarhije, služi lahko vsem ostalim državam za primer dela in reda.

Letos je obdelano 50 odstotkov več zemlje, kot lani in žetev bo obilna. — Izvoz žita bo velik. Železnice obratujejo točno. Iz Petrograda do Odese potujete lahko v spalnih vozovih, z jeditimi vozovi, ki služijo lahko za vzgled čistoče in udobnosti. Živi se prav poceni. Dobro kosilo stane 2 milijona rubljev, kar je 8–10 dinarjev naše vrednosti. Trgovine so odprte. Gosilnice in kavarne so v lepem redu in

čiste. Gledališča in varijeteji so polni ali nič več ni nekdanjega razvratnega in razsিপnega življenja.

Rusija napreduje in ozdravlja. Današnja sovjetska vlada ima zaupanje velike večine ruskega naroda in ni je moči na svetu, ki bi zamogla premagati današnjo Rusijo. Verujte mi, da vsak Rus od prvega voditelja do zadnjega kmeta iskreno želi, da bi prišlo do sporazuma s Srbijo in ako bi se zopet oživila ideja slovanske zajednice. Ta sporazum pa ne bi smel biti trgovski in spekulativni trik, to lahko delajo Angleži, ampak popolnoma iskren sporazum med Slovani. To bi Rusi razumeli in nas vzljubili.

To je poročilo konzula, ki je živel leta in leta v caristični Rusiji in preživel tudi zadnjih pet let revolucije v Odesi. On je vse preje, kot komunist in socialist, ampak kot državni uradnik je smatral za svojo dolžnost, da poroča resnico.

V naši deželi so pa gotovi ljudje, ki proslituirajo besedo socializem in širijo najpoderjša obrekovanja proti proletarski Rusiji. Med temi agenti buržuazije se odlikuje posebno »Naprej«. — Vsakemu zavednemu delavcu je jasno, kaj ima za storiti. »Naprej« hoče v službi svojih buržuaznih inzeratodajalcev zastupljati delavske vrste, zato v boj proti tej cunji.

»Naprej« mora ven iz vseh delavskih hiš!

Nekaj izbranih cvetk iz kongresa v Hamburgu.

(Združitev 2. in 2½ Internacionale.)

Na kongresu v Hamburgu govorjene govore je socialdemokratski tisk obrezal ali pa važne pasuse zamočal. Zato tista mesta, ki so posebno značilna, objavljamo mi.

Hillquit (Amerika) govori: »Mnogo se govori o tem, da stopamo mi (2½ internacionala) z 2. internacionalo v zakon razuma. (Vernunftesche.) Znano je, da takozvani zakoni iz razuma niso niti srečni, niti razumni. Zelen bi nekaj ljubezni prinesel v ta zakon.

Reakcija dela združeno (Ledebour dela medklic: S pomočjo vladnih socializmov.)

Czermak (Čehoslovaška) napada krepko čehoslovaško socialdemokracijo, ki je pogazila pravico samoodločbe, se zvezala z najbolj reakcionarnimi meščanskimi strankami, vodi militaristično in imperijalistično politiko, zasedbo Poruhra opravičuje in izdeluje delavstvu sovražne zakone.

»Da«, govori dobesedno, »oni so bili zaščitniki in iniciatorji izjemnih zakonov.«

(Ledebour vmes: In z njimi hočete sklepati poroko iz ljubezni (Liebesheirat?)

Schmidt (Svica) povdarja, da se je dunajski program izrekel odločno zoper socialpatriotizem.

On govori izrecno, da s socialpatrioti ni mogoča združitev.

»Danes pa povdarja Fridrich Adler, da je bila ustanovitev 2½ internacionale cilj, zgraditi z drugo internacionalo eno skupno internacionalo.«

Steinberg (levi socialrevolucioner):

Hillquit je govoril, da bi rad sklenil z drugo internacionalo ljubezenski zakon. Proti takim, ki imajo takšno ljubezen, se bojujejo zama celo bogovi. Abramovič je zato poskusil, da navede pametne vzroke. Slabo ulogo si je nadel in igra le »advocatus diaboli«. Da bi dosegel uspehov, je izpustil dva napada na boljše in nas leve ter nas zaznamoval kot kontrarevolucionarce. Dokažem, da je isti aplav, ki ga je dosegel tukaj, imel tudi na kongresu 2. internacionale. To dokazuje, da je Abramovič zrel za London. On je duševno dete 2. internacionale, zato se vrača domov v materino naročje. Dunajska delavska zveza (Arbeitergemeinschaft) je hotela v začetku biti točka za kristaliziranje strank revolucionarnega razrednega boja. Morala bi iskati sporazuma z revolucionarnimi strankami, ki so združene v 3. internacionali. Ko pa se je na berlinski konferenci nudila prilika za to, je dunajska delavska zveza, žalibog, odrekla. Govori se nam, da postoji neka zgodovinska potreba, da se združimo z 2. internacionalo. Nobeno izdajstvo nad socializmom se še dosedaj ni dogodilo, ki bi se ne dalo zgodovinsko pojasniti. Izdajstvo nad socializmom je še vedno bilo od »zgodovine zavisno«. Abramovič pravi, da je ruska revolucija bankrot. Moram mu povedati, da še ruska revolucija

»Ali poznate Vodnika, ki je delal za vas?«

»Vodnika? Tu ni nobenega Vodnika, mogoče se piše v kočevskem revirju kdo Vodnik.«

»Ne, ne,« popravljam jaz, »pesnika Vodnika?«

»Ali poznate Prešerna?« vprašam naše kmete.

»Da, Prešerna poznamo, stoji v Ljubljani pred frančiškansko cerkvijo.«

»Dobro, ali ste čitali njegove pesmi?«

»A, on je pisal pesmi?«

Nasim kmetom se dobro zdi, da je pisal Prešeren pesmi, ali čital jih je redko kdo. Morda eden na desetisoč.

»Ali poznate Tavčarja, kmetje moji?«

»O, da, dr. Tavčara pa že poznamo. Ta je advokat v Ljubljani.«

In tako bi šlo to še naprej za vso našo literaturo, za vso našo glasbo, za vse naše slikarstvo in za vse naše znanstvo.

Drugačne odgovore bi seveda dobil v meslu.

Oprostite mi torej, draga moja inteligencija, za kateri narod poje te svoje pesmi, pišete vi svoje romane, skladate svoje napeve, slikate svoje slike in pišete svoje učene znanstvene razprave? — Imenujete li vi narod teh par desetisoč ljudi, ki sede po ljubljanskih in mariborskih zakajenih kavarnah, pri »Fajmoštru« in pri »Belem volku«, ali je vaš narod ona črna delavska in kmetjska masa tam zunaj?

Ako imenujete narod ono črno maso tam zunaj, potem je vaše delo kaj čudne vrste, zakaj ta masa prokleta malo ve za vas in malo občuti vaše delo.

Pač pa vem, da ta črna masa dela za vas, draga inteligencija, in da vi to delo vse drugače občutite. Ako počivajo samo en dan v trboveljskih rudnikih krampi in lopate, ste vi vsi zmešani in se derete po vseh svojih časopisih, da se podira in ruši Jugoslavija.

Bilo je tam po zimi in po ljubljanskih ulicah sta tavalta dva makedonska kmeta — komunisti. Iskala sta »Narodni dom«. Vstavila pred pošto nekega inteligenta in

ga vprašala:

»Gospodine, kje je tu v Ljubljani »Narodni dom?«

Gospodin inteligent jima navdušeno pokaže »Narodni dom« in bratoma od Prilepa je zaigralo v prsih srce:

»Evo ti naših Slovenceh, kako ponosno palačo imajo za svoj »Narodni dom«. E, naravno, civilizovan in industrialen narod, li Slovenci!«

In stopila sta v »Narodni dom«. V pritičju na desno in levo vse polno veselih mladih gospodkov in gospodičen, ki so izgledali kaj malo »narodno«. Toda mogoče je delavstvo v ti zlati Sloveniji že tako napredovalo v svojem blagostanju in v svoji civilizaciji, da ima bele roke ko sneg in se oblači v svilo, kakor žene in devojke makedonskih verižnikov.

»Prosim, dovolite kje je tajništvo krajevne politične organizacije?«

Mlad gospodič, začuden nad prečudnim vprašanjem in makedonskima kmetoma:

»Kakšno politično organizacijo iščete?«

»Vašo, socialistično,« odvrneta skromno kmeta.

»Našo...? Socialistično...? Tu... v »Narodnem domu« socialistična organizacija...?«

In ne vem, kdo se je bolj čudil tej situaciji, mladi gospodič ali naša makedonska kmeta?

Kaj torej imenujete vi slovenski narod, gospoda moja?

Vi ste nekoliko v zadregi s tem vprašanjem, toda jaz nimam mnogo časa in zato vam bom pomagal pri tem enostavnem odgovoru.

Slovenski narod je skupina vseh onih ljudi, ki pravijo, da je njihov materni jezik slovenski in ki ne izkoriščajo tujega dela v svoj dobiček. Vsi drugi pa, ki tudi pravijo, da je njihov materni jezik slovenski in izkoriščajo tuje delo v svoj profit, so pijavke slovenskega naroda.

Ogromna večina slovenskega naroda ne ve prav nič za najlepše produkte vašega duha in tisti del večine, ki se jih končno

propadla in da se še bo od nje slišalo. Ali reči moram, in ravno na tem internacionalem kongresu se mora povedati, da imajo moralno pravico kritizirati revolucijo le tiste socialistične stranke, ki so začele uredničevati socialistično revolucijo. Vi vsi ste vendar le stranke legalnega reformizma. Kdor nima poguma, da bi začel revolucijo v lastni deželi, naj bo s kritiko tudi nekoliko previdnejši. Naša stranka ima pravico, da kritizira, ker se je aktivno udeležila revolucije od februarja do oktobra. (Medklic: Imate li mase za seboj?)

Govorilo se je o tem, da se moramo združiti z 2. internacionalo, ker ima ta v svojem taboru mase. Ali se pa ni med vojno dokazalo, da so bile ravno največje stranke mas, ki so zapadle socialpatriotizmu? In ali v Zimmerwaldu in Kienthalu ni bilo majhno število sodrugov zastopanih? Ali vi imenujete to politiko, če se vedno beži tja, kjer je največ mas?

Kot drugi vzrok za združitev se navaja, da danes v celi Evropi divja reakcija in da se moramo zato združiti. Moram vam povedati to: Ako že govorite o reakciji, potem iščite to reakcijo tudi v vrstah naših lastnih strank. Ali veste, kaj je druga internacionala? (Bernot in Golouh in drugi, poslušajte! Op. ured.) Druga internacionala je bila in ostane internacionala organizacija vsega purgarskega (dobesedno: alles Spiessbürgerlichen), ki tiči v delavskem razredu. Glavni faktor sedanje reakcije tvorijo socialdemokratske stranke 2. internacionale. Tisti list v Nemčiji, ki najbolje podpira buržuazne interese, je »Vorwärts«. Dunajska delavska vzajemnost bi naj bila organizacija revolucionarnih duhov. Danes pa prihaja in govori: Da, reakcija divja in mi se moramo združiti z 2. internacionalo. Pri tem pa se pozablja, da je ta reakcija ravno plod vseh napak in zločinov tistih socialpatriotično-reformističnih strank, s katerimi se hočete združiti. Le oglejte si te velike stranke mas druge internacionale. Kaj je naredila angleška Labourpartij, da bi obvarovala sovjetsko Rusijo vojne? Macdonald je rekel, da ne dopusti, da bi socialistična Rusija v njih kolonijah uganjala propagando. On hoče kolonialno suženjstvo ovekovečiti. Kaj je storila delavska stranka za Irce? Kaj se zgodi po spojitvi, si lahko vzamete vzgled pri nemških neodvisnih. Tudi oni so trdili, da se morajo združiti s socialdemokrati ter tako za delavstvo narediti nekaj velikega. Kakšen sad je prineslo to združenje delavstvom? Ne samo, da niso ničesar dosegli, nego so tudi za ta »ničesar« žrtvovali svojo neodvisnost. Oni mislijo sicer, da so še neodvisni, so pa že dolgo odvisni. Mislite, da se bo iz te združitve izcimilo kaj boljšega? Ni nobenega vzroka, ki bi potrebo te združitve dokazoval. Internacionalni položaj je zelo resen. Vsak dan se lahko pričakujejo vojni zapletljaji. V tem položaju bo najprej nova internacionala odrekla, medtem, ko bo Rusija postala, to vas lahko zagotovim, še veliki faktor v svetovnem revolucionarnem razvoju. (Velik nemir med zborovalci.)

Pavel Faure (Francoska). Moramo gledati z zaupanjem na novo internacionalo. Kdor nima vere, nima tudi nobene politične usmerjenosti.

Ko se stopa v zakon, se ne sme opljuvati neveste in tašče.

Ledebour. Vi mislite, da s formalnim združenjem goljufov to edinstvo dosežete. Bilo je zelo zanimivo slišati govornike iz Poljske in Čehoslovaške, ki pričajo, s kakšnimi elementi se hočete združiti. (Bernot in Golouh, čujta, čujta! Op. ured.) Po njih delih jih moramo šteti med najzlobnejše fa-

šistsvske organizacije. In s temi se hočete internacionalo združiti k skupnemu boju in še se bahate s tem, ker mislite, da je to znamenje, da ste v resnici prenapolnjeni z revolucionarnim, internacionalm duhom. Rečem vam, da je to znamenje, da možnosti podcenjujete in da vi, ako se s to reakcionarno Poljsko stranko socializmov in čehoslovaško socialdemokracijo združite, s pobratanjem zgubite vsako možnost podati revolucionarne ideje ljudstvu. V Nemčiji vas je združitev takorekoč privedla v vladno skupnost z meščanskimi strankami; socialdemokrati sede v vladi, ki drži, roko fašistsvskim stremljenjem. Ako gre Severing tudi sedaj proti fašistom, jih je v začetku vendarle pustil se povzpeli visoko in tudi njegov najnovejši odlok, naperjen zoper proletarske slovine, je v prid fašistom.

(Hilferding vpije razburjen in ponavlja: »To ni res!«)

Ledebour nadaljuje: Ali je še sploh kdo tukaj, ki si upa zanikati, da ta severingov odlok ni v prid reakciji?!

Naj nas od komunistov loči kar hoče, jaz vedno zopet povdarjam, da nas s komunisti veže neizbrisno sveto krvno pobratimstvo skupnih revolucionarnih bojev. Pa tudi v prihodnjih bojih bodo naši zavezniki. Ako je tudi združitev s komunisti nemogoča, mi še vedno ne moremo smatrati za združitev proletarijata, če se vi vežete z raznovrstnimi oportunisti.

(Op. uredništva. To so bili važnejši govori na kongresu, kjer se je sklepalo za razpust 2½ internacionale in sklenila končno združitev z 99 glasovi za in 6 proti. Na račun druge internacionale in nje duševnih očelov so padale bridke besede. Ali jih priobči »Naprej« in »Enakost«?)

Internacionalni pregled

Hohenzollerci se gibljejo.

Kljub vojni, ki je baje končala s porazom Hohenzollerskega imperijalizma je danes cel Balkan pod vplivom Hohenzollersko-Koburške rodbinske politike. Hohenzollersko-Koburški dvor v Bukarešti je v ozki zvezi z nemško reakcijo, kar najbolj priča pismo, ki ga je pisal hohenzollerski knez Wilhelm rumunskemu kralju Ferdinandu Hohenzollerskemu in kjer mu natanko poroča o pripravah nemških monarhistov v Nemčiji. To pismo le dokazuje, kako enotna je fronta zmagovitih in poraženih vladarskih hiš. Še lepše podrobnosti je razkril monarhistični proces proti nekaterim francoskim špijonom, ki je dokazal, da so bile nemške fašistsvske organizacije denarno podpirane od Poenkarejeve Francije in tudi od vseslovaške Čehoslovaške, ki je narodnosocialistična — socialpatriotska ekspozitura živnostenske banke. Od Wilhelma in Ferdinanda Hohenzollerca pa do vseslovaškega lakaja francoskih bank Beneša je vsa svetovna reakcija tesno zvezana. Cel ta nacionalistični švindal, s katerim slepijo reakcionarci ljudstvo, nima drugega namena, kakor ta, da zakuje njih pravi namen — ki je še večje zaslužjevanje delovnega ljudstva po internacionalem velekapitalu.

Zopetno ukinjenje in zasedba »Lavoratora«.

Zadnji dogodki kaj jasno pokazujejo, kako je kapitalistom in celokupni reakciji delavsko časopisje in v očesu. In posebno jim je trn v očesu tedaj, ko se prične delavstvo gibati proti nadaljnjemu znižanju plač, proti poskusom buržuazije ga še bolj zaslužjiti. Realni povod tega ponovnega vala reakcije tiči v tem, da se delavstvo upira novi pogodbi, katero so sklenili fašistsovski sindikati z delodajalci proti volji delavstva. In ker vrši delavsko časopisje v takih trenotkih tisto vsodbujevalno delo, ki ga mora naravno vršiti, ga vlada kar enostavno zatre.

V noči od petka na soboto, ko se je list stavil, so se predstavili v tiskarni »Lavoratora« organi tržaške policije, ki so sporočili odlok kvesture, glasom katerega se »Lavoratore« ukini za nedoločen čas.

Kakor je že navada tržaške policije, se ni navedlo nobenega tehničnega vzroka. Na zahtevo prisotnih sodrugov, da naj se pojasni vzrok tega, se jim je kratkomalo odgovorilo, da je kvestura sporočila o tem centralni vladi in da pričakuje nadaljnjih navodil.

V naslednji noči, od sobote na nedeljo, so pa bili prostori »Lavoratora« po vojaštvu zasedeni. O času zasedbe se nima sicer še nikahkih izglehov. Drugi enaki slučajji pa nas učijo, da trajajo take zasedbe navadno dolgo.

FRANCOSKA.

Francoska komunistična stranka je bila dolga leta precej slaba. Notranji boji so jo ovirali. Imela je veliko voditeljev prajšnje socialnodemokratske stranke, ki nikakor niso bili disciplinirani ter so ovirali vsako delo. Letos se je s pomočjo internacionale izvršil razkol in stranka se je rešila vseh teh centurmaških advokatov in časnikarjev. Večina njih je že na najboljši poti v reformistične vode, nekateri izmed njih, tako bivši štrankin tajnik Frosar, pa so osnovali neke vrste svojo stranko, ker se zaenkrat pač sramujejo preiti takoj v malomeščanke

Organizirajte se!

le vodstvo armade, politika proti inozemstvu, zunanja trgovina so skupne. razen centralne vlade »Svela narodnih komisarjev, obstoji poseben odbor, ki ga tvorijo po dva voljena zastopnika posameznih narodnosti. Vsak zakon in odlok je veljaven šele tedaj, če ga potrdi odbor teh narodnih zastopnikov.

Tako je sovjetska Rusija edina država v Evropi, kjer ima res vsak narod in vsako pleme svojo popolno samostojnost in državnost. To pa je le mogoče zato, ker je uničena buržuazija vseh teh plemen in narodov. Buržuazija mora širiti narodno in plemensko mržnjo, ker iz nje kuje profite. Prvi predpogoj za doseg nacionalne samostojnosti je, da delavno ljudstvo mest in vasi vzame vso oblast v roke. To se je zgodilo edino v Rusiji in zato je danes le v Rusiji tudi mogoče, da so vsa plemena in vsi narodi res popolnoma samostojni.

Novi italijanski konzul

Viazensini je prispel te dni v Moskvo. Viazensini je naslednik odpoklicanega Amadorija, ki se je kompromitiral v znanih telegramih v Rim, kjer je hujskal na vojno proti Rusiji.

Uspeh ruskega žitnega posojila

je tako ogromen, da so že razprodane serije za drugo žitno posojilo na 60 milijonov pudov. Sovjetska vlada je sklenila izdati tri nove serije na 30 milijonov pudov. To je velik uspeh za konsolidacijo Sovjetske Rusije.

Rusko-francoski trgovski odnosi

Predsednik francoske delegacije Duverget je žurnalistom povedal, da se vrača iz Moskve v Francijo ter pelje s seboj celo vrsto pomembnih načrtov pogodb. Duverget je pri tej priliki izrazil prepričanje, da bo francoska vlada končno priznala Sovjetsko Rusijo. Pogajanja o petrolejskih koncesijah, ki so zelo važna za Francijo, omogočajo doseg tega cilja.

Patrijarh Tihon

je izpuščen iz ječe vsled pisma, ki ga je pisal višjemu državnemu pravdniku, v katerem je priznal, da je bil pod vplivom monarhistov in je pod tem vplivom deloval zoper sovjetsko oblast. Sedaj je spoznal, da ni ravnal prav in prosi, da bi to njegovo izjavo pri obravnavi, ki se bo vršila proti njemu, prečitali. Višji sodni dvor je vsled te izjave odredil, da se pusti Tihona na svobodo.

Patrijarh Tihon je v pogovoru s časnikarji rekel, da je vse laž, kar so trdili inozemski časopisi, češ, da se ga muči v zaporu. »Meni«, pravi patrijarh Tihon, »se ni skrivil niti las, ravnanje z mano je bilo dobro. Nobenih omejitev nisem čutil, razen, da se bil zaprt in da se mi ni dovolilo maščevati. Prepričan sem se, da je moje protisovjetsko stališče bilo nevedno mojega stanu in da mora cerkev biti nepolitična. Kar se pa tiče cerkvenega koncila, ki me je odstavil, izjavljam, da tega ne priznavam.« V svoji prvi pridigi po osvoboditvi iz zapora je nastopil ostro za ločitev cerkve od države in da ne prizna sklepa cerkvenega zbora, ki ga je odstavil od dostojanstva patrijarha.

Ameriški senatorji v Rusiji.

Ameriški listi prinašajo mnenja ameriških učenjakov in državnikov, ki so deloma prepovali velik del Rusije, da se seznanijo s tamošnjimi razmerami. Po brezličnem brzojavu senator Broockhart poroča, da je videl na svojem potovanju neizmerne poljane cvetočega žita, ki obeta izvanredno dobro letino, ki bo mogočno vplivala na svetovni trg. Govorili so z mnogimi uglednimi ruskimi voditelji, kateri so napravili na Amerikance globok vtis. Vlada je dala vsem ameriškim obiskovalcem dovolj časa na razpolago, da si ogledajo razne ustanove, industrijo in irgovino in delovanje sovjetske vlade. Tudi poročila ostalih so jako ugodna in niti eden ne nastopi proti delavski vladi, kateri morajo nehoje priznati velike sposobnosti, posebno pa poštenost in iskrenost voditeljev.

Iz vseh teh dogodkov zadnjih dni se razvidi, da se pripravljajo v Ameriki velik preobrat v stališču vlade in vse javnosti nampram delavski državi.

Ruska zvezna ustava ratificirana.

Vseruski Izvrševalni Odbor je zvezno ustavo sovjetskih republik z nekaterimi spremembami in dopolnitvami enoglasno ratificiral. Tako je bila ustava sprejeta od vseh zveznih članov in bo na drugem zasedanju Zveznega Izvrševalnega Odbora, ki se v kratkem vrši, stopila v veljavo.

Žetev v Ukrajini.

Izgledi za žetev v Ukrajini so prav dobri, letina boe nadpovprečna. Računajo, da bo znašala 13.500.000 ton. Za izvoz bo odpadlo samo iz Ukrajine 1.500.000—2.000.000 ton. — Obdelana ploskev se je proti letu 1922 povečala za 1.500.000 juter.

Razpušitev odbora za pomoč gladujočim.

Vsled dobre letine so se popravile razmere v pokrajinah, kjer je lani razsajala lakota, toliko, da je razpuščen odbor za pobijanje posledic lakote. Skrb za sirote, ki so vsled lakote izgubili starše, je prevzel mednarodni delavski pomožni odbor, ki vzdržuje celo vrsto dečjih domov.

Iz stranke.

»Borba«, mesečnik NDSJ.

S 1. avgustom začne izdajati izvrševalni odbor NDSJ svojo revijo »Borbo«, ki bo obravnavala vsa važna politična, gospodarska in socialna vprašanja tičoča se Balkana in naše države. Glavni cilj mu bo nuditi poučno čtivo za funkcionarje, ki bodo imeli tako priliko dopolniti svojo teoretsko izobrazbo ter širiti marksistično pojmovanje in mišljenje. Borba bo izhajala mesečno na treh polah (48 strani) vsakega 1. v mesecu in bo tiskana v latinici ter po sklepu izvrševalnega odbora v ekavščini, da bo tako lažje razumljiva tudi Slovencem.

Naročnina znaša za Jugoslavijo: četrtletno 15 Din; polletno 30 Din; letno 60 Din. Za inozemstvo: četrtletno 30 Din; polletno 60 Din; letno 120 Din.

Posamezne številke se bodo prodajale po 5 dinarjev.

Ta revija je za našo organizacijo življenjskega pomena in če se že ne more naročiti vsak strankin član na njo, se mora naročiti vsaka organizacija ter mora na sestankih eden izmed članov, ki zna hrvalsko, ostalim razložiti vsebino člankov. Ker le s poglobljenjem marksističnega mišljenja bomo lahko vzgojili trdno proletarsko armado.

Uredništvo in upravništvo »Borbe« je v Beogradu, Kosovska ulica.

Ker nam je zaenkraf še nemogoče izdati revijo v slovenščini, priporočamo vsem sodrugom, to edino res marksistično revijo v Jugoslaviji.

Strokovni pregled.

V 12. številki smo priobčili par odstavkov iz programa revolucionarnih strokovnih organizacij, danes dodajemo še par odstavkov. Opozorjamo sodruge na te izvlečke iz programa R. S. I., ker na podlagi teh izvlečkov bodo člani strokovnih organizacij najbolj mogli soditi, so li njihove strokovne organizacije revolucionarne ali reformistične. Kdor bo dobro poznal temeljne točke programa R. S. I., tega posamezni voditelji ne bodo mogli speljati s prave poti revolucionarnega razrednega boja, ampak se bo v vsakem slučaju znal orientirati in se upreti vsakemu takemu poskusu.

6. Boj za enotnost strokovnih organizacij.

Ofenzivo enotne fronte kapitalistov je mogoče streliti le potom enotnega nastopa proletarijata — potom enotnih strokovnih organizacij. Ojačanje in razširjenje strokovnih organizacij je ena najvažnejših nalog, ki čakajo delavski razred. Nobeden delavec, nobena delavka ne sme ostati izven strokovne organizacije. Odločno je treba nastopiti proti izstopom iz strokovnih organizacij.

Pobijati je treba napačno teorijo, da je treba izstopati iz reformističnih strokovnih organizacij. Ne izstopati, ampak z aktivnostjo je treba pridobiti delavstvo, ki je še pod reformističnim vplivom, za revolucionaren razredni boj. Če je revolucionarno delovanje v reformističnih organizacijah brezupno, je treba tudi vprašanje socialne revolucije vzeti iz dnevnega reda, ker brez strokovnih organizacij je nemogoča izvedba revolucije.

Boj za ojačanje strokovnih organizacij za enotnost strokovnih organizacij bo le

tedaj uspešen, če se ne vodi na podlagi abstraktnih principov, ampak na podlagi praktičnega programa. Za praktične vsakodnevne boje moramo pridobiti najširše mase; s tem najbolj propagiramo parolo enotnih strokovnih organizacij.

7. Boj proti izključitvi revolucionarnih grup iz reformističnih strokovnih organizacij.

Strokovni birokratje v reformističnih organizacijah se hočejo rešiti opozicije na ta način, da opozicionalce izključujejo. Kjer se pojavijo taki slučajji, je treba proti takim nameram najodločneje nastopiti.

Najširšim plastem delavstva je treba pojasniti vzroke izključitve in povsod je treba zahtevati zopetni sprejem izključenih.

Reformisti izključujejo revolucionarne grupe zato, ker se one branijo sodelovati z buržuazijo in ker hočejo voditi nepomirljiv razredni boj.

8. Manjšine v reformističnih strokovnih organizacijah.

V vseh reformističnih strokovnih organizacijah se nahajajo številno več ali manj močne revolucionarne manjšine. Njihovo število raste in široke mase, ki so organizacijsko v Amsterdamu, so s srcem pri R. S. I.

Te manjšine, ki se pojavljajo v obliki opozicije ali revolucionarne frakcije, ne smejo nikdar izstopati iz reformističnih organizacij, ampak velja za nje to, kar smo povedali pod 6.

Frakcije in revolucionarne manjšine v reformističnih organizacijah je treba razširiti in organizacijsko zvezati, njihovo delovanje vsprejeti po navodilih R. S. I.

(Konec prihodnjic.)

Holandske strokovne organizacije za R. S. I.

Pri glasovanju ali za Amsterdam ali za Moskvo je kongres N. A. S. (Nationales Arbeitersekretariat - Sindikalisten) s 5200 proti 4200 glasovi sklenil pristopiti k R. S. I. Ker pa se je amsterdamska manjšina, ki je na kongresu propadla, izjavila, da se hoče odcepiti od NAS, je RSI odgovorila večini: Za nas je važnejša enotnost organizacije, kot pa formalna priključitev Moskvi, zato predlaga R. S. I. svojim pristašem, da odgodi organizacijsko priključitev k R. S. I. dokler se N. A. S. bolj kompaktno ne izjavi za pristop. Pristaši R. S. I. naj podvojijo svoje delovanje med masami, da jih popolnoma pridobijo za R. S. I.

Generalni svet I. T. F. (Internacionalne Transportne Federacije)

(Fimmen) je sklepal o sklepih Berlinske konference transportnih delavcev in sprejel resolucijo, v kateri poleg drugega zahteva, da morajo rdeče strokovne organizacije ustavi vsak napad na amsterdamske organizacije, če hočejo, da se bodo ujedinili. Nadalje obžaluje, da je vsled Berlinske konference prišlo do nesoglasja med I. T. F. in Amsterdamom. (To je ukaz Fimmenu).

Iz resolucije (katere vsled pomanjkanja prostora ne moremo objaviti) se vidi, da generalni svet I. T. F. pod vplivom Amsterdama, obsoja Fimmen in, da previdno odklanja enotno fronto transportnih delavcev. Amsterdamski organ »Het Volk« piše:

»Do enotne fronte bo prišlo kljub komunistom in ta enotna fronta se bo borila tudi proti gospodoma Tomsy in Lozovsky (člana R. S. I. v Rusiji), ki tlačita samostojen delavski pokret v Rusiji.«

Kakor se iz gornega razvidi, si Amsterdanci niso na jasnem, kaj bi. Od kapitalistov imajo nalogo preprečiti enotno fronto proletarijata, a delavstvo je za enotnost. Zato podpisujejo protokole ujedinjenja, a potem sabotirajo delo za ujedinjenje. Tako je napravil tudi Bračinac v Beogradu in tudi pri nas v Sloveniji Strokovna komisija govori za združenje, a dela proti združenju.

ITALIJA.

Junija meseca so odpustili

zopet 2400 železničarjev. Do konca leta jih bodo odpustili še nadaljnih 30.000, tako da bode celokupno število železničarjev znašalo 170.000. Dosedaj so jih odpustili že nad 15.000. Demonstracije, protestni shodi se vrše po vseh mestih, Mussolini jih razganja z vojaško silo.

ANGLIJA.

Zniževanje mezd.

V maju so znižali 900.000 delavcem mezde v skupnem znosu 100.000 funtov šterlingov. Največ trpi pod znižanjem mezd stavbinsko delavstvo.

Na mednarodno delavsko gibanje

upliva gospodarski razkroj srednje Evrope, kar smo omenili že v uvodnem članku v prejšnji številki »Glasa Svobode«. Padeč nemške marke se pozna na svetovnem gospodarskem trgu in poslabšanje gospodarskega stanja nemškega delavstva je povzročila tudi poslabšanje gmojnega položaja delavstva v ostalih državah, osobito na Poljskem in Madjarskem, ker je z nemško marko padla tudi valuta teh držav. Ena skupina držav se bori s prenikajočo valuto, ki ji onemogoča vsak uvoz, druga skupina držav pa se bori z previsoko valuto, ki ji onemogoča vsak izvoz. Mesto k konsolidaciji se približuje svetovno gospodarstvo k še

večjemu gospodarskemu razkroju. Realne mezde delavstva se vsak dan znižujejo. Vedno manj in manj potrebščin si more delavec kupiti za svoj zaslužek. Reformistična taktika gospodarskega sodelovanja z buržuazijo vsak dan bolj propada, se vsak dan bolj kompromitira, ker ne kaže delavstvu nobenega izhoda iz neznozne situacije. Mase rebelirajo in zahtevajo novih parol. Mezdno vpašanje je postalo danes mednarodno. Danes ne zadostujejo parole »predvojne mezde v zlati valuti« niti »mezde po indeksu življenjskih potrebščin«, niti ne najnovejša parola Amsterdamcev »poshene mezde«. Vse te parole so le poskus izogniti se boja in najti bazo za sporazum z kapitalisti, pri katerem je vedno proletarijat listi kontrahent ki zgubi.

Za revolucionarje je jasno eno: Vzrok bede, pomanjkanja in gladovanja je kapitalistični družabni red, ki je zgrajen na izkoriščanju. Druginja, brezposelnost nizke mezde in drugo, to so posledice kapitalističnega sistema produkcije. Če hočemo poboljšati svoj položaj, se ne smemo boriti le proti posledicam kapitalističnega sistema ampak pred vsem proti vzroku in povzročitelju sedanjih nevzdržnih razmer, — proti kapitalističnemu družabnemu redu. Ne sporazum z buržuazijo, ampak nepomirljiv razredni boj, uničenje kapitalističnega družabnega reda mora biti naša parola. Lipoštavičev enotne fronte proletarijata je predpogoj za doseg tega našega velikega cilja in važnejši in koristnejši kot boj proti druginji, za večje mezde je boj za doseg enotne fronte proletarijata, boj za organizacijsko enotnost strokovnih organizacij, ker bomo z enotnimi strokovnimi organizacijami dosegli večje uspehe, kot jih moremo doseči razkropljeni in neenotni.

Mariborski železničarji za enotno organizacijo železničarjev v Jugoslaviji.

Na shodu železničarjev dne 8. t. m. v Mariboru sta sodruge M. Zorge in I. Krudelj iz Zagreba popolnoma razkrinkala znanega Krekiča in Savez železničara Jugoslavije. Shod je bil sklican sporazumno med Savezom in neodvisno železniško organizacijo, da se razčisti razmerje in položaj. Navzočih je bilo nad 400 zaupnikov obeh organizacij in enoglasno je bila sprejeta od S. Zorge predlagana resolucija, ki pozdravlja sklepe berlinske konference in zahteva vpostavitve enotne železničarske organizacije.

Trboveljska družba izziva rudarje.

Da ublažijo bedo in pomanjkanje, so bili rudarji prisiljeni staviti trboveljski družbi nove zahteve za povišanje mezd s 1. julijem. — Četudi so rudarji vložili svoje zahteve že 20. junija, je rudarsko glavarstvo na željo družbe razpisalo prva pogajanja 25. junija na podlagi stare pogodbe, na kar seveda rudarji niso mogli pristati. Tudi druga pogajanja dne 5. julija so se končala brez uspeha, ker je vlada poslala kot svojega zastopnika nesposobnega človeka, ki misli, da je naloga vlade ščititi interese družbe in pri pogajanjih terorizirati zastopnike delavstva. — Družba se posebno trudi odpraviti doklade za družinske člane. Med vojno so se doklade vpeljale na zahtevo družbe in vlade, ker je trboveljski družbi bilo tako prav. Sedaj pa se vlada zopet zavzema za odpravo doklad, ker družba tako želi. Velika je moč denarja...

Kakor smo informirani, so rudarji poslali pokrajinski vladi pismeno zahtevo, da se do sobote 14. julija skličejo resna pogajanja, ker v nasprotnem slučaju bodo rudarji prisiljeni poslužiti se samoobrambe.

Gospodarski pregled.

Korist koncesij proletarski Rusiji.

V Donski dolini se je pričela razvijati sedaj velikanska moderna kmetija, ki obsega 67.500 desetnin krasne, rodovitne zemlje. — Ker vlada v tem kraju južno podnebje, bo mogoče pridelovati vsakovrstne pridelke. Friedrich Krupp, glava Kruppove družbe v Esenu, je izjavil, da se je že pričelo delati z najmodernejšimi stroji. Med rusko vlado in Krupovo družbo se je sklenila namreč pogodba, ki določa vse natanko, tako, da so zavarovani interesi Rusije in posebno ruskih delavcev. Vsa ta zemlja mora biti obdelana v sedmih letih in ruska vlada ima pravico prekiniti to pogodbo, ako bi družba kršila določbe. — V tridesetih letih pripade zemlja in vse kar se bo nahajalo na njej, to je stroji in vse naprave, ruski delavski vladi. Od letnih pridelkov mora družba oddati gotovo množino ruski vladi, a ostali del sme prodati v Nemčijo. Pogodba je urejena tako, da je preskrbljeno za dobrobit delavcev, pa tudi za dobiček delavske vlade. Družba ima natanko določeno osemurno delo za

lažja, in šesturno za težja dela, kakor tudi plačo in kakovost stanovanj za posameznike in družine. Predvsem je določeno, da mora biti zaposlenih polovica ruskih delavcev, a ruska vlada ma pravico, da nadzoruje vodstvo in vse račune. Krupova družba je že pričela dovažati velike množine potrebščin. To jesen bo dobila Nemčija iz te kolonije že nekaj milijonov pudov žita, a obenem bo lahko dvignila svojo in rusko živinorejo. Za obe državi bo to velikanskega pomena, ker obe bo gospodarsko zelo ojačilo. — Tako proletarska Rusija izkorišča tuje kapitale, da ji pomagajo graditi sedaj to, kar so potom blokade in meščanskih vojsk uničili.

Vrednost denarja 10. julija.

100 avstrijskih kron 53 vinarjev; 100 nemških mark 16 vinarjev; 100 lir 1.640 kron; 100 francoskih frankov 2.220 kron; 100 švicarskih frankov 6.650 kron; 1 dolar 384 kron; 1 angleški funt 1.748 kron; 100 čeških kron 1.176 kron.

Mimogrede.

Moderna kupčija z ljudmi. Angleška vlada je predlagala Ameriki, da ji izplača dolg na ta način, da ji odstopi svoje (kdo ji jih je neki dal; op. ured.) zapadnoindijske otoke. Amerikanska vlada je predlog sprejela ter misli na teh otokih zgraditi vojaško oporišče za Panamski kanal. — To je moderno, kaj? Nekoč so prodajali posamezne ljudi, sedaj pa kar cele otoke z ljudmi vred. Zanimivo je, kako so postali ti otoki last Anglije?! Popolnoma enostavno. Prišli so z ladjami, stopili na otok, ga proglasili za svojega, domačinov nekoliko postreljali in jim ukazali, da jih poslušajo in da jim — delajo. V navadnem življenju se imenuje to rop, v imperialističnem pa — osvobojenje, civilizacija. Sedaj torej so otoke civilizirali in jih — prodali.

Mussolini se je razjezil. In to še pri slavnosti priliki, ko je pri proslavi vojnih junakov imel te dni silno patrijotičen govor. Izbrana četa odlikovanih bivših borcev pa je naenkraf začela vpadati z medklici: »Naj živi svoboda, naj živi svobodna Italija!« — Mussolini je zavrnil: »Ne izvajajte strasti, ko svobode italijanskemu narodu nihče ne krati!« — Ko so pa vojaki ponavljali svoj klic, se je Mussolini zadril: »Aha, vi hočete svobode za one, ki sabotirajo državo!« — In ozmerjal jih je in dal mnoge aretirati. Ubogi Mussolini je hotel blagoslovljati, pa je nazadnje preklinjal. Zdi se, da se mu še večkrat pripeti kaka nezgoda pred skorajšnjo politično smrtjo.

Zvesti prestolu.

»Slovenec« je privlekel na dan spomin na liste dni, ko se je ustrelil cesarjevič Rudolf. To nas sicer ne zanima, ker vsak si

po svojem, če se mu hoče, zapodi krogilo v bučo. Ali zanimivo je, da je takrat »Slovenski Narod« tako salamensko ljubil »nesrečnega in milega vladarja« Franca Josipa, da se je zgražal nad nimi, ki niso dovolj bridko obžalovali smrti princa. Baje je celo — po »Slov. Narodu« — bilo občinstvo nevoljno, da škof Missia ni obesil črne zastave in da mu ni pustil zvoniti. Za navadnega samomorilca bi se »Slov. Narod« sicer ne zavzel, če bi mu fanatična duhovščina odrekala zvenenje in pogreb, ali to je bil habsburški princ, sin »ljubljenega vladarja«.

Danes bi pa »Slov. Narod« tudi istotako klečeplazno govoril o vsakem vladarju, pod katerim bi smel pisati svoje rodoljubne in napredne članke ter bojevitosti kazati pesti proti sovražnikom prestola in domovine. Kako bi ne. On vendar uči svoj slovenski narod ljubezen do svoje grude in ta rodna gruda je tam, kjer je »Slov. Narod.« Ako pod Avstrijo, tedaj pod Avstrijo, ako pod Jugoslavijo, tedaj pod Jugoslavijo. A če bi mahoma njegova tiskarna bila pod Kitajsko, bi izlival svoja rodoljubna čustva »ljubljenemu vladarju« kitajskemu. Hlapec ostane namreč vedno hlapec, hinavec pa še nikdar ni bil iskren. Samo, da sme stati v senci mogočnih, pa je srečen.

In to se pravi vzgajati narod v naprednosti?

Hvala lepa, gospodje!

Razmerje naše države do sovjetske Rusije.
Tako poroča sobotni »Slov. Narod« z debelimi črkami:

— Beograd, 6. julija. (Izvir.) V političnih krogih in v tisku se vedno bolj razpravlja vprašanje približanja Rusiji ozir. priznanja sovjetske vlade. Po informacijah Vašega dopisnika je to vprašanje stopilo v odločilno fazo. Naš konzul v Odesi Sujčić, ki deluje tam že od prevrata dalje, je pozvan od naše vlade v Beograd. Poročali ima o gospodarskih in političnih razmerah v Rusiji in o položaju današnjega režima sovjetrov. Glavna skrb gre za tem, da se prično pogajanja za sklenitev trgovinske pogodbe med obema državama. Gre pa tudi za vprašanje priznanja sovjetske vlade. Gospodarski odnosi v sovjetski Rusiji se polagoma konsolidirajo.

Poslednje smo podčrtali, ker je to zanimivo. Od časa do časa namreč meščanskemu »javnemu mnenju« nehoče zdrkne priznanje resnice. Ko se pa tega zavejo, pa takoj prihodnje številke na dolgo in široko govore in pišejo o kaosu in propadanju sovjetske Rusije. Ali to mora tako biti, tako zahteva moderno časnikaštvo in »Slov. Narod« je tudi — modern, pardon, vsestranski.

Komaj smo napisali zgorajšnje besede, se je že zgodilo. »Slov. Narod« se je skesal in v nedeljski številki ima cele kolone, v katerih pobija svojo prejšnjo vest. Jugoslovanski kuluk (flako) istoveti z ruskimi robozniki in nedeljnik in kajpada, trdi, da so bili ti robozniki prisiljeni, kakor je sedaj jugoslovanski kuluk. In tako dalje v vseh drugih vprašanjih. »Jutro« ga je karakteriziralo sledeče:

»Notorično namreč je, da »Slov. Narod« ne menjava svojega mnenja le vsakih 24 ur, marveč, da zastopa tudi na vsaki strani svojega lista drugo stališče. To ni le politika debelega gledanja, marveč tudi politika, ki se zove marasmus senilis. In »Jutro« ni delavski list. Povedalo pa je čisto resnico.

Komunizem pa takšen.

Prijatelj »Naprej« je v sobotni številki priobčil pismo, ki ga je pisal iz Rusije vrtniški se človek. — Priobčil ga je kar kot uvodnik, kar se za »Naprej« in pisca in njih naziranje tudi spodobi. Dofičnik piše, da mora iz svojega prepričanja poslati »Napreju« to pismo, ter trdi, da je pač »boljša monarhija, kakor pa tak komunizem, kot je v Rusiji«. Želodec ga baje še danes boli, ko se spomni, kako je trpel glad in strašen apetit dobi. Mi, kajpada, to radi verjame. Saj je znano, da je »precej« takih gošpodov, kakor je pisec tega pisma, v Rusiji špekuliralo na debelo in tihotapilo in bogme tudi kradlo. Pa jih je zagrabila za vrat proletarska vlast, jim odvzela vse našpekulirano, natihotapljeno in nakradeno premoženje. Zato so pa sedaj tako strašno za monarhijo in tako strašno jezni na komuniste. Kako so se v Rusiji obnašali razni »prijatelji« »Napreja« za časa revolucije, ravno take sorte »sodrug«, kakor je pisec listnega pisma, presega vse meje poštenosti. O priliki bomo o tem napisali nekoliko obširneje, da bodo naši čitatelji spoznali, kakšni so fisti »proletarci«, ki imajo rajše monarhijo, nego za tak komunizem, kakor je v Rusiji.

DOHODKI AVTOMOBILSKEGA KRALJA FORDA. — Ameriški avtomobilski kralj Ford kateremu je isti »Slovenec«, ki poje slavo g. Zabarju in drugim slovenskim kapitalistom, posvetil nekdanj slavnostni članek, kako krščansko živi v »trudu in pomanjkanju« in kako krščansko stopsta s svojimi delavci, ima sledeče dohodke: V njegovih tovarnah se napravi vsak dan 6000 avtomobilov ali 1.800.000 na leto. Pri vsakem avtomobilu ima 55 dolarjev čistega dobička, ali z drugimi besedami; pri vsakem avtomobilu ukrade delavcem čistih 55 dolarjev, t. j. na leto 99 milijonov! Od prodaje posameznih avtomobilskih potrebščin ima 19 milijonov čistega dobička in raznih drugih 15 milijonov. To je 133 milijonov dolarjev letno, ali 11 milijonov mesečno. — Ah, ti neznahtni milijoni, pridobljeni z znojem Forda in njegovih priležnic, bi vzdihnili s krščansko-socialističnim »Slovencem«, ki v svoji krščanski megalomaniji trdi, da je on slovenski narod.

Dopisi.

SKANDAL. V raznih adresarjih beremo, da ima Ljubljana med ostalimi tudi naslednje šole in sicer:

Strokovna nadaljevalna šola za mehanično-tehnične obrti, Strokovna nadaljevalna šola za stavbene obrti, Deželna strokovna nadaljevalna šola za umetne in oblačilne obrti in končno Obča obrtna nadaljevalna šola.

Ako vzame to v roko človek, ki mu ljubljanske šolske razmere niso znane, bo si mislil: Ljubljančanje so res srečni ljudje, imajo priložnost, da se njihovi vajenci strokovno izobrazijo, ker imajo celo pet obrtnih nadaljevalnih šol. Kako pa izgleda stvar v resnici?

Zgoraj omenjene šole niso v šolskem letu 1922/23 sploh delovale, ker ni bilo sredstev, da se plača učiteljsko osebje, kupi premog, učila in t. d. Šolsko leto 1923/24 ne obeta nam nič boljšega, kakor to, da iz popolnoma zanesljivega vira doznavamo, da se bodo obrtne nadaljevalne šole v Ljubljani odprle najbrž že o »Sv. nikoli.« Proletarska deca, naši vajenci in vajenke, ki po volji jugoslovanskega kapitala delajo v smrdljivih in nezdravih delavnica, ne bodo mogli dobiti po končani učni dobi učnega izpričevala, ker zakon predpisuje, da vajence ne more biti prost, ako se ne izkaže z izpričevalom, da je vesno posečal pouk in z uspehom dovršil najvišji razred obrtno nadaljevalne šole njegove stroke. Kakšne posledice bo imelo vse to, bo najbolj občutil proletarec, ki je tako srečen, da ima sina ali hčerko, ki se po buržuaznih zakonih imenuje namesto človeka — vajenec.

Kako rešiti to zelo važno vprašanje, o tem je razpravljala že dni neka anketa, podčrtavamo »neka« ker so razen drugih buržuaznih institucij za mehanje peska v oči tej anketi prisostvovali tudi zveze industrijcev in celo zveza bančnih sindikatov in menda po milosti »Zveze industrijcev« in volji »Zveze bančnih sindikatov« so od te ankete izostali zastopniki delavskih strokovnih organizacij, zlasti pa one mladinskih. Kakor pa iz nekega meščanskega časopisa posnamemo, ni upati, da bi se vlada pridobila za to, da stori svojo dolžnost, t. j. da oskrbi obrtne nadaljevalne šole s sredstvi, da bi se pouk lahko nadaljeval. Ker je to prinesel meščanski list, ki je napol službeno vladno glasilo, je naša hrđitev o »Sv. nikoli« popolnoma upravičena.

Tozadevno anke to je vodil ljubljanski župan dr. Perič in je zelo važno to zabeležiti ni tudi, če hočete, podčrtati, da je vprašanje življenjskega obstoja tisočev ljubljanskih vajencev in vajenk prepustil »Zvezi industrijcev« in »Zvezi bančnih sindikatov«, delavske strokovne organizacije in pa mladinske je slučajno pozabil povabiti. Proletarijat beleži.

Sad te šolske ankete bančnih sindikatov je bil seveda novorojenček, ki se imenuje odbor za izdelanje načrta, kako rešiti v prid debelih kapitalističnih trebuhov vprašanje obrtnih nadaljevalnih šol v Ljubljani, vprašanje življenja tisočev proletarskih otrok. Oče tega novorojenčka bo pa pri krstu opisana ožja anketa, ki se potem skljuje nekega kalendarskega dne leta 1923. po Kristusovem rojstvu. Ta »ožja anketa« bo razmere v obrtnih nadaljevalnih šolah izdelala tako ozko, da bodo naši vajenci in vajenke ostali popolnoma brez njih.

Iz diskusij zgoraj omenjene ankete je razvidno, da bi trebalo najti vire, za križje dolgog teh šol in za nadaljna vzdrževalna sredstva za fiste. Lepa stvar! Sicer smo pa videli, da so v državi, ki se imenuje SHS, povišali število žandarjev, zgradili nove žandarske kasarne in pomnožili telefonsko omrežje med listimi, križje je pa prišlo čez noč po areoplanu in gočovo na račun zvišanih plač državnih uslužbencev.

Stvar nas zanima in se povrnemo na isto nazaj v eni prihodnjih števil, dočim kot jugoslovanski državljani ne smemo ob tej priliki pozabiti da kliknemo: »Zivel minister prosvete na razpoloženju — g. Pribičević.« F. P.

ZAGORJE. Da vam povem, kaj se je zgodilo te dni z sodrugom v znani gostilni Rakar, ki je nabiral dobrovoljni prispevek za tiskovni sklad »Proletarske Mladine«.

V soboto 30. junija zvečer je bilo to. V gostilni Rakar so sedeli gostje, po večini delavci. Podpisani Rotar Fortunat je sprožil misel, da bi se nabrali prostovoljni prispevki za tiskovni sklad »Proletarske Mladine«, ki je odvisna od podpore delavstva in nima ne bančnih, ne vladnih (razumljivo) podpor.

Ali gospej Rakar to ni bilo po godu in vprico vseh gostov je začela podpisane zmerjati prav po gosposko s psom. Na dostojen opomin neizobraženega delavca, se je izobražena, bogata gospa razjarila še bolj, kričec:

»Pes si, pes si, da boš vedel.«
S tem je gostilničarka očitno in razločno pokazala, da si je že dovolj nabrala delavskega denarja in da sedaj ni več odvisna od njih grošev. Zato jih lahko brez skrbi ozmerja s »psi«. Delavec, si misli ta gospa, itak mora vse požreti, pa še to psovko.

Rudarji in kmetje Zagorja pa veste sedaj kaj ste, in kako se misli o vas in o vašem časopisu. Če bi kdo pobiral za meščanske liste, bi pa ona sama posegla globoko v žep in dala, češ, vzemite in širite svoje zaslužnevske instrumente, da bomo mi, ki ne delamo, veselo živeli.

Rudarji in kmetje Zagorja, vi veste, da ste vi fisti, ki ste obogateli to gostilničarko, ki vas v zahvalo za sedaj zmerja s »psi«. Vi pa tudi veste, kako odgovorite na psovko in žaljivke.

Rotar Fortunat.

DEV. MAR. V POLJU. Oklic na vso Slovenijo! Tukaj se nahaja pravcafa delavska mučilnica, kdor si jo hoče ogledati, naj pride na naslov: Učakar, »Pletokosec«, Dev. Mar. v Polju. Predvsem bi šlo to »Inšpekciji rada« in tukajšnji krščansko delavski občini, ki se nahaja v bližini tega zlahtnega moža. Ta človek, oziroma hajduk, cerkveni organizist in pristen klerikalec, ima zaposlenih nekaj žensk, da mu plečejo koše, kovčke itd. in sicer traja delavni čas 14. ur dnevno, in to od 1/7 ure zjutraj do 1/9 ure zvečer brez opoldanskega odmora in plača jih 80 kron dnevno. Niti ne zmenil bi se za tega kršč. izkoriščevalca, ki stoji v intimni zvezi s tukajšnjim vodstvom kler. papirniške organizacije, misleč, da mu saj kakšen krščanski delavski voditelj dopove, da naj vsaj malo svoje izkoriščanje ublaži. Delavstvo vas ob spoznalno, da ste samo izkoriščevalci proletarijata in da samo za škodo delavstvu, vsi od kršč. »Pravice« do klerikalnega »Slovenca«. Možakar si je na konto delavk kupil že dve hiši, če bo šlo tako naprej, delavke, si bo še dve, ako ne boste uvidele kje je vaša zaščita, in ta je v razredno-bojevni strokovnih organizacijah.

Po naročilu, delavec.

Razno.

ZNAMENITA NAJDBA V PATAGONIJI. Najdba v Patagoniji v proflislovju z raznimi teorijami o starosti človeškega rodu. — Buenos Aires. — Dr. J. G. Wolf se je danes vrnil z dveletnega raziskovanja v Patagoniji ter objavil, da se mu je posrečilo dobiti popolno človeško lobanjo iz terciarne dobe. — Dr. Wolf je dejal, da je okamenite najdene lobanje iz terciarne dobe, ter pristavil, da je najdena lobanja glava človeškega bitja, ne pa morda kaka slučajna tvorba v naravi. — Okamenela lobanja je seveda glava človeka, ki je moral živeti pred milijoni leti, je rekel dr. Wolf. »Ljudje, ki so bivali in živeli v utrjenem mestu, so bili primeroma zelo moderni, če upoštevamo starost človeškega plemena.« — Spodnje čelusti manjka, ali drugače pa je lobanja skoro popolna. Očesni jamici in zobne vrtnice v čeljusti so dodobra razločne. Oblika lobanje je podolga in ovalna, a čelo pa je skrajno nizko in ploščato. — Dr. Wolf, ki je bil svoj čas prideljen antropološkemu oddelku na Kanadskem geološkem zavodu, je našel lobanjo v posesti nekega belokožnega naseljenca ob vznožju Andškega gorovja. Ta jo je dobil pred leti tamkaj nevede, koliko znanstvene vrednosti je njegova najdba. — Znanstvenik je tudi dejal, da je zasledil na svojem raziskovanju razvaline starodavnega utrjenega mesta v doslej še neraziskanem kraju severno jezera Cardiel. Tiste razvaline smatra dr. Wolf za ostanek civilizacije, ki utegne biti še starejša, kakor je ona peruvijanskih Inkov. — Stene, 45 centimetrov visoke in sestavljene iz obdelanih blokov in bazalta, še stoje. Stene se vlečejo 150 jard nadaleč med griči, ki so prebivalcem služili za utrdbe. Vmes so razvaline človeških bivališč. — Zidovje je obokano, kar dokazuje, da so bili graditelji primeroma visoko civilizirani. Na stenah je opaziti razne vdolbene napise, ki se razlikujejo po svoji obliki od inkaških. — Znanstvenik je sledil med temi napisi podobo živali, ki spominja na izumrlega gliptodona. Po tej podobi sodi dr. Wolf, da so razvaline stare od 2.000 do 3.000 let. — Se več drugih dokazov je o starodavni civilizaciji v Patagoniji, ali to je prvo razkrije dejanskih razvalin. — Dr. Wolf s namerava vrniti v Patagonijo prihodnji mesec, kjer misli iskati »opevano mesto« patagonske indijanske mitologije, ki je neki stalo nekje v Andškem gorovju in o katerem so si domnevali stari indijanci, da je v njem bival njih solnčni bog.

ZAMENJANE GLAVE. V biološkem poizkusnem zavodu na Dunaju so izvršili uspešne poizkuse na vodnih hroščih in drugih žuželkah, katerim so odvzeli glave in jih zamenjali z glavami drugih žuželk. To prestavljanje glav je nekaj zanimivega. Hrošču z ravnokar odvzeto glavo so hitro dali na vrat glavo drugega hrošča, ki se je kmalu priela in delala tudi kmalu tako kot ne bi se hrošču nič zgodilo. Že po treh tednih se je pokazalo na živalih gibanje, da so zdrave, po dveh mesecih pa so se glave že tako zarasle, da ni bilo poznati, da bi jim bila kdaj glava odvzeta in tja postavljena druga. Pri hroščih in napravili čuden poizkus, da so glavo samca prilepili na vrat samice. Nekaj čudnega se je zgodilo med tema dvema hroščema. Samica z glavo moškega hrošča se je od tedaj obnašala kot bi bila moški, dočim so se moški hrošči obnašali kot bi bile samice.

NJEVOVA SVETOST IN ŽGANJE. Na Dunaju je pred nedavnim časom neko trgovsko podjetje izdalo reklamo za steklenice z domačim žganjem, katerega stane litera 90.000 nemškoavstrijskih kron, pollitera pa 50.000 kron. Na reklami stoji zapisano: Ta liker uporabljajo na vseh evropskih dvorih, kakor ga je tudi Nj. Svetost papež Benedikt XV. priznal za izvrstno žganjico. Žganje, ki ga prodajajo s tako reklamo, ni nikaka posebnost temveč je navadna žganjica, samo to prednost ima, da je jako močno. Za delavce reklama ne vleče, ker nimajo denarja, da bi si žganico kupili in tudi za njih želodec je žganica premočna. Toliko več pa pokupijo te žganice po raznih samostanih, odkar nosi tako reklamo. Opat dr. Thade Torn iz velikega samostana je izjavil, da za njegov samostan ne uporablja več drugega žganja kot močno kapljico z goraj omenjeno reklamo.

Protest angleške delavske stranke. Angleška del. stranka je imela te dni svoj kongres. Število članstva znaša 3.100.000.

Stranka je protestirala proti imperialistični angleški politiki v Porurju in zahtevala popolno priznanje in ureditev zvez s sovjetsko Rusijo. Kongres je nadalje protestiral proti gradnji vojnega zrakoplovstva. — Na kongresu je zmagala oportunistična struja, ki je proti priključitvi komunistov.

Pošljite naročnino!

Izjava.

»Orjuna« napada mojega brata, ki je v Ljubljani občinski svetnik NDSJ zavoljo mene, češ, da sem laški fašist. Ta hrđitev je laž in nesramno obrekovanje. Jaz sem zaveden delavec in kot tak se borim tako proti jugoslovanskim, kakor tudi laškim fašistom, ki so oboji le bojne bande kapitalistov in največji delavski nasprotniki. Ker pa »Orjuna« tudi grozi mojemu braju, izjavljam, da bodo gospodje vedeli, da bodo za vsak napad na mojega brata, dajali odgovor vipavski orjunci. Mislim, da se razumemo.

Vipava, 5. julija 1923.

Josip Krhne.

KAKOR ČUJEMO

pošta Zidani most z »Glasom Svobode«, kakor tudi s »Strokovno Borbo« ravna tako neprijazno, da teh listov naročniki sploh ne dobe, ali pa še le čez tretjo ali četrto osebo. A mi v Ljubljani plačamo poštnino celo naprej. Opozarjamo na to poštno ravnateljstvo. — Naročnike pa pozivljamo, da nam takoj vsak konkretni slučaj prijavijo.

Uredništvo in upravništvo »Glasa Svobode«.

SKORO VSI NAROČNIKI

»Glasa Svobode« so se odzvali in obnovili naročnino. Le nekaj jih je še, ki še tega niso storili. Storiťe to precej, da se Vam list ne ustavi. Zavedajte se, da proletarski tisk vzdržujejo samo proletarci. Meščanski pa bogataši in banke.

Tiskovni sklad.

Mejač Lovro, Borovnica 1.50 Din; Novak Franc, Ljubljana 20 Din; Ivan Konič, Koroska bela (čr. št. 52) 10 Din; Usar Peter, Tržič 5 Din; E. I. Ljubljana 10 Din; Suligoj Viktor, Vič 10 Din; Simenc Franc, Dob pri Domžalah 24 Din; Gričar Andrej, Dolenjsko 2 Din; Anton Kač, Kočevje (č. r. 54) 2 Din; Messner Jože, Zidanmost 10 Din; Kovačič Anton, Zidanmost 5 Din; Frece Martin, Zidanmost 2 Din; Kranjc Jože, Zidanmost 1 Din; Neimenovana, Trbovlje 10 Din; Bergles Miha, Trbovlje 10 Din; Klopčič M., Trbovlje 5.25 Din; Janežič Ivan, Trbovlje 5 Din. — Skupno 134 Din 75 p. Izkaz v zadnji številki 3. 700 Din 25 p. Vsega skupaj 3.835 dinarjev.

Društvo ljubljanskih mizarjev
in drugih sorodnih strok vabi k

VRTNI VESELICI

ki se vrši

v nedeljo, dne 15. julija 1923
v hotelu „TIVOLI“ (Švicarija)

SPORED bo jako zanimiv, med drugim krasen srečolov, šaljiva pošta, ameriška ženitev, muzej, ribolov, prosta zabava i. t. d.

P L E S

za katerega skrbi posebna godba.

Začetek točno ob 16. uri (4. uri popoldne)

Vstopnina za osebo 6 Din (24K)

otroci v spremstvu starišev do 14. leta vstopnine prosti.

Ker je čisti dobiček namenjen skladu za onemogle člane ter vdovam in sirotam, vabi k obilni udeležbi

VESELICNI ODSEK.

Kdor se hoče prav prijetno in veselo zabavati, naj se potruži v Švicarijo. Dobitki so sami krasni mizarški izdelki.

Sestanek ljubljanskih zaupnikov N. D. S. J. je vsako sredo ob pol 8. uri zvečer v »Delavskem domu.«

Lastnik in izdajatelj Konzorcij.

Odgovorni urednik Anton Sušteršič.

Tisk tiskarne »Merkur« v Ljubljani.